

Paisatge vallespirencs i pintors

Miquel Arnaudies,
pintor, escriptor i
animador cultural,
president del CCCV
i president de la
Federació per a
la Defensa de la
Llengua i de la
Cultura Catalanes

De mar fins a l'alta muntanya les comarques de la Catalunya del Nord són molt diferents les unes de les altres. El Vallespir és suau. Vall oberta. Còrrecs i rieres. Remolins d'aigües fresques i aigües tranquil·les. Fonts bordes, fonts aprofitades. Camins i caminots per boscos de castanyers, pins o suros. Capelletes amagades i ermitatges gloriosos. Flors de tots colors, de totes olors. Hi ha plaça per paisatges de valentia amb les serres de les esquerdes de rotja, i del tretze vents i la poesia senzilla d'una herba folla sus el marge d'un rec.

Aquesta natura, aquests paisatges amb llurs llums particulars, han obert les portes de l'imaginari. Literatura i poesia: difícil de no esmentar Jacint Verdager i *Canigó*:

"Més enllà de Coll d'Ares i Font de Tec –Roca Colom blanqueja com una neu: – els colomins qui hi nien fugen esquerps, –fugen a voladúries –ai!– com fan ells." O mossèn Esteve Casaponce o Edmond Brazes: «A Falguerolles, la cirera ja veroleja amic Andreu i el cucut canta a tot arreu – La collita és propera – Manca només dintre el casot, l'ampolla de vi i l'aspartina." Tants altres s'haurien d'anomenar que han dit nostra país.

L'imaginari també ha permès als músics de s'expressar: Albéniz, Deodat de Severac, Noell, Manyach, Andreu Bosch, Max Havard, amb títols de llurs particions *Festes catalanes*, *Cant del Vallespir*, *Festa Major*, agafant les arrels dins les nostres terres.

Mes sem aquí avui per parlar de paisatges vallespirencs i pintors. Vallespir reparat de la tramuntana li ha valgut ser descoberta per pintors reconeguts: Picasso, Braque,

Joan Maragall

Charles Lafay

Soutine

Krémégne

Sprengholz

Picasso

Soutine, Chagall i d'ençà de la llur presència d'altres s'hi han afegit. Els paisatges són lo que són. A davant d'un paisatge, cadascú serà atent a una cosa, o altra, o cap. L'home *artista* per una raó o una altra, posseït per una mena de pulsio, davant del paisatge i l'emoció que li porta, voldrà fer creació.

Proposem dos nivells per fer lectura de l'obra d'art paisatjera: una aproximació humana individual i una aproximació col·lectiva.

L'aproximació humana podria tenir tres visions: de primer, davant dels ulls el paisatge dins la seva globalitat tindrà tant d'impacte que l'espectador, dins l'emoció, se l'enganxarà, provant de reproduir tal com és o tal com el veu. Aquesta pintura de cavallet podria acabar per ser com ho feria un fotògraf triant l'angle, la llum més favorable. La motivació d'aquests *artistes* –i posi la paraula entre guionets– serà en la voluntat de fer obres d'art segons els criteris definits per una classe social local que la compra per se valorar. Bruno Bieth, Maragall, Lafay, Manolo, Déodat de Severac.

De segon: el paisatge triat i a vegades un detall és suficient –un arbre, una penya, un camí–, serà pretext per dir una emoció íntima sovint un malestar pesat. El paisatge servirà per treure inhibicions, serà compensació. El paisatge serà transformat, triturat, per fer il·lustració. Soutine, davant seu, té un paisatge de Ceret o del seus entorns, i poc que veu el paisatge tal com és. La seva manera de pintar amb agressivitats de gests i de colors serà per se alliberar de les seves angoixes. Krémégne, Sprengholz, Nicolas de Staël, tants d'altres seguiran aquest camí que porta a vegades fins al suïcidi.

De tercer: el paisatge, ni motiu de representació afectiva, ni motiu d'escapatòria íntima, serà objecte de recerca d'un altra esteticisme, inscrita dins un context històric

diferent. El paisatge, com podria ser una natura morta o un retrat, servirà per dir les coses altrament. Les emocions sortides seran altres. Picasso i Braque recolliran el paisatge per il·lustrar la teoria del cubisme, Capdeville i Andreu Eulry recolliran el paisatge per il·lustrar la teoria de l'art informal.

Més amunt són parlat d'una aproximació col·lectiva de l'obra d'art.

El missatge serà una mica més complicat a comprendre. El principi és de dir que cada creació, cal que sigui, no se pot analitzar fora del context històric, polític, social, on ha estat aconseguida. Imagineu la pintura de Malevitch anomenada *Quadrat blanc sus d'un fons blanc*. Poc que podem veure aquesta obra parlant d'esteticisme diguent "és bonica o no, m'agrada o no". Si no la posem pas en relació amb la Revolució Russa, poc que ne tindrem la seva veritat. Igualment, se pot pas llegir una obra d'en Joan Brossa, de l'Antoni Tàpies, sense parlar de franquisme, d'opressió, de llibertat. I l'obra donada a veure serà il·lustració de paraules interdites.

Tornem als pintors d'aquí o de fora que han vist al principi del segle xx els nostres paisatges vallespirencs. Tots han conegut Cézanne i després el moviment impressionista. Tots se reivindicaran d'aquesta escola. Pintar és fer una pintura que resta figurativa, és a dir accessible a tot espectador, mes també se vol moderna, capaç de seduir la classe social burgesa, que té diners i que compra. Pintura valoritzadora per ella, aquesta classe social serà local –notari, metge, empresari– o forastera, sobretot parisenca. També el pintor s'haurà d'adaptar al menester de la galeria que acceptarà d'exposar-lo: Maegh, Fournier, Templon ensenyaran un tipus de pintura, i si te vos fer un nom dins d'aquest món hauràs de fer la pintura que

Braque

Picasso

Herbin

Jean Capdeville

André Eulry

Miquel Arnaudies

ells volen. Això també passarà amb l'escola cubista; si no hi hagués hagut Keiweler, poc que Picasso i Braque haguessin adquirit celebritat. En resum, l'excel·lència d'una classe social ha produït tal tipus de pintura o tal altra. D'ençà els anys 70 els artistes de moviments Support-Surface, nou realisme se desinteressen del paisatge per anar cap a una il·lustració o una denúncia d'una societat que porta el pensament liberal i la seva llei de mercat.

La meua conclusió serà pas amorosa per als pintors. Els nostres paisatges del Vallespir han estat testimonis de batalles i patiments amagats, descuidats al dia d'avui, però que han fet i que fan la nostra història: el Voló, Pas del Llop, coll de la Regina, Ceret i el tractat, Angelets de la Terra, Trabucaires, Fets de Prats de Molló. També la nostra comarca ha estat testimoni de moments d'alegries compartides col·lectivament: aplecs, festes major, mata de porc, fires... Els pintors, dins

de la seducció dels nostres paisatges, se'ls han fet llurs i prou. La llur contemplació ha nodrit els llurs ego. Mai han estat curiosos de la història que porten.

L'artista i tot l'aparell de l'oficialitat que l'envolta hagués pogut ser més compromès dins la nostra història i no tan complic d'un ambient de globalització que donarà la prioritat a una mena d'excel·lència.